

Використання інструменту кореляційного аналізу для оцінки ефективності ціноутворення на підприємстві сприятиме прискоренню процесу адаптації підприємства до технологічного прогресу, забезпечить результативність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність.

Література

1. Манжол, П. Проблеми становлення середнього класу як основи розвитку громадянського суспільства в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс] / П. Манжол. — Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України, 2013. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/265/>
2. Злобина, Н. В. Економіка якості [Текст] : навч. підр. / Н. В. Злобина. — Тамбов: НГТУ, 2009. — 77 с.
3. Стефанчук, Н. О. Якість банківського продукту: економічний аналіз та практика формування [Текст] / Н. О. Стефанчук // Банківський менеджмент. — 2011. — № 3(3). — С. 65–71.
4. Федоришин, Ф. Середній клас в Україні [Електронний ресурс] / Презентація ГФК Україна, 2012. — Режим доступу: \www/URL: http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/presentations/120330_gfk_ukraine_middle_class_fedorishin.pdf
5. Котлер, Ф. Основи маркетинга [Текст] / Ф. Котлер; пер. с англ. под ред. В. Б. Боброва. — М.: Прогрес, 1991. — 695 с.
6. Борисенко, М. А. Промисловий маркетинг [Текст] : навч. пос. / М. А. Борисенко, О. В. Гронь, В. М. Щетинін; Міністерство освіти і науки України; Харківський національний економічний університет. — Харків: ХНЕУ, 2010. — 291 с.
7. Селезньов, В. В. Основи ринкової економіки України. Влада. Право. Підприємництво. Фінанси. Податки. Маркетинг. Менеджмент. Торгівля. Реклама [Текст] : підручник / В. В. Селезньов. — К.: А.С.К., 2006. — 688 с.
8. Дайновська, С. М. Ціноутворення [Текст] : підручник / С. М. Дайновська. — К.: КНТЕУ, 2009. — 319 с.
9. Дойль, П. Маркетинг-менеджмент і стратегії [Текст] / П. Дойль; пер. с англ. под ред. Ю. Н. Каптуревського // Серія «Маркетинг для професіоналів». — 3-е изд. — СПб.: Питер, 2002. — 544 с.

10. Данілова, Л. Л. Ціноутворення та маркетингова цінова політика [Текст] : навч. посіб. / Л. Л. Данілова, С. В. Петровська. — К., 2006. — 129 с.

ВЗАИМОСВЯЗЬ МЕЖДУ ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫМ ЦЕНООБРАЗОВАНИЕМ И ВОСПРИЯТИЕМ ПОТРЕБИТЕЛЯМИ КАЧЕСТВА ТОВАРА: ПРАКТИКА УКРАИНСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье разработан обновленный подход к пониманию качества товара для разных групп бытовой электроники. Систематизированы основные практики дифференциального ценообразования в зависимости от восприятия покупателями качества товара. Проведен корреляционный анализ для выявления взаимосвязей между объемами продаж и восприятие покупателями качества товара, а также представлены рекомендации использования определенных практик дифференциального ценообразования для различных товарных групп.

Ключевые слова: дифференциальное ценообразование, качество товара, корреляция.

Кривошия Олена Анатоліївна, аспірант, кафедра фінансів, Національний університет «Кієво-Могилянська академія», Україна, e-mail: krivoshijka@gmail.com.

Базиліньська Олена Яківна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів, Національний університет «Кієво-Могилянська академія», Україна, e-mail: bazilio17@rambler.ru.

Кривошия Елена Анатольевна, аспирант, кафедра финансов, Национальный университет «Киево-Могилянская академия», Украина.

Базилінська Елена Яковна, кандидат экономических наук, доцент, кафедра финансов, Национальный университет «Киево-Могилянская академия», Украина.

Kryvoshyia Elena, National University of «Kyiv-Mohyla Academy», Ukraine, e-mail: krivoshijka@gmail.com.

Bazilinska Elena, National University of «Kyiv-Mohyla Academy», Ukraine, e-mail: bazilio17@rambler.ru.

УДК 332.1+332.8

Химинець В. В.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ НА ПРИКЛАДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Показано, що необхідною передумовою сталого розвитку Карпатського регіону має стати запровадження у практику господарювання принципів і критеріїв екологічної економіки. Сутність екологічної економіки, на відміну від традиційної ринкової економіки, є не прибуток, а інтегральний еколого-економічний ефект, а пріоритетом виступають не заходи з ліквідації наслідків екологічних катаклізмів, а превентивні заходи з охорони природного довкілля.

Ключові слова: Карпатський регіон, сталий розвиток, екологічні проблеми.

1. Вступ

Аналіз соціально-економічного та екологічного становища в областях Карпатського регіону України показав, що населення на цій території сьогодні проживає в умовах соціально-економічного дискомфорту, тут накопичилося багато економічних, соціальних та екологічних проблем, вирішення яких потребує зусиль як з боку держави, так і громадськості. Негативні тен-

денції розвитку гірських регіонів потребують комплексного підходу до подолання економічних, соціальних, екологічних проблем та нових організаційних рішень. При цьому головною стає необхідність оптимального поєднання об'єктів природи, суспільства і такої територіальної організації їх функціонування, при якій регіональні соціально-економічні системи мали б стабільну здатність до сталого розвитку та розширеного відтворення.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних основ регіонального соціально-економічного розвитку зробили провідні вітчизняні вчені О. Алімов, І. Бистряков, В. Геєць, С. Дорогунцов, І. Лукінов, Я. Олійник, М. Хвесик, М. Чумаченко та інші. Проблеми та перспективи розвитку Карпатського регіону детально досліджували Ф. Гамор, М. Долішній, В. Кравців, М. Лендел [1, 2] та інші.

Науковцями проаналізовані особливості та перспективи розвитку Карпатського регіону України, можливості його участі в міжнародній економічній співпраці. У працях багатьох авторів акцентується увага на тому, що проблема трансформації розвитку Карпатського регіону потребує подальшого дослідження та вдосконалення, оскільки докорінно змінились внутрішні і зовнішні умови функціонування регіональних гірських систем у напрямі забезпечення комплексності й сталості розвитку.

Мета дослідження. На основі аналізу еколого-економічних проблем показати, що висхідний соціально-економічний розвиток Карпатського регіону, а отже і відповідна якість життя населення, можуть бути забезпечені за умови активізації регіональних особливостей та запровадження моделі сталого розвитку.

3. Результати досліджень соціально-економічних та екологічних проблем Карпатського регіону

Карпати є основою Європейського вододілу між басейнами Балтійського (р. Сян) і Чорного (р. Дністер, Прут, Тиса) морів. У Карпатах зосереджена третина лісових запасів України, лісистість цієї території одна з найвищих у країні — 53,5 %. До початку агрокультурного виробництва вся територія Карпат, за виключенням високогір'я, була залісненою. Карпатські ліси упродовж тисячоліть слугували продуцентом чистого повітря, джерелом його вологості, створенню запасів прісної води не тільки для регіону, але й для всього Тисо-Дунайського басейну східної Європи. Навіть сьогодні Українські Карпати щорічно випаровують близько 20 куб. км. вологи, яку повітряні потоки переносять аж до областей центральної України, що позитивно впливає на розвиток сільського господарства.

В цілому в Карпатах під особливу охорону взято 16 % території. Тут зосереджено 39 національних парків, 17 заповідно-ландшафтних областей, 13 регіональних ландшафтних парків та багато інших об'єктів загальної площі в 2,6 млн. гектарів. Найбільші площі природних територій знаходяться в Словаччині, Румунії та Польщі [1].

Не дивлячись на це, Карпати є одним із найбільш екологічно вразливих регіонів в Європі, особливо це стосується української частини гір. З ряду об'єктивних і суб'єктивних причин намітилися (а в останні роки — поглибилися) тенденції до погіршення еколого-економічного стану в регіоні: розбалансовані господарські зв'язки, прогресує безробіття, загострюються диспропорції в життєвому рівні населення, особливо в його гірській і рівнинній частинах, наближається до критичної демографічна ситуація, деградує унікальна природа Карпат. Упродовж двох останніх сотень літ лісистість

у рівнинних районах і передгір'ях Карпат знизилася і становить 20,2 %, а в гірських районах 53,5 % від тої, яка була у дев'ятнадцятому столітті.

До Карпатського регіону в Україні прийнято відносити територію Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей, на яких розташовані Українські Карпати. Карпатський регіон займає площу 56,6 тис. км. кв., що становить 9,3 % території України. Тут проживає близько 6,4 млн. чоловік, що становить 12,3 % населення України. Густота населення в Карпатському регіоні становить 112,7 осіб на км. кв. Частка сільського населення складає 50,8 %, або 3087,5 тис. осіб (кількість сільського населення переважає над міським у всіх областях, за виключенням Львівської).

Регіон характеризується різномірною системою виробничих відносин, його виробничі потужності зорієнтовані на комплектуючі виробниці. Панівне місце в структурі виробничих галузей займають енерговитратні лісопереробний і сировинно-видобувний комплекси. Нарощування обсягів виробництва в цих галузях весь час супроводжувалося створенням хімічних і лісохімічних потужностей, хронічним відставанням технологій від світових стандартів, неконтрольованою появою і нагромадженням різноманітних токсичних відходів, техногенним навантаженням на довкілля регіону. На територіях західних областей України зосереджена значна кількість екологічно небезпечних об'єктів — сімнадцять із сотні найбільших забруднювачів довкілля в Україні, знаходяться в Карпатському регіоні [3].

В останні роки, внаслідок порушення режиму виробничих процесів, у Карпатському регіоні значно зростає загроза виникнення екологічно небезпечних технологічних аварій і катастроф. Треба рахуватися і з тим, що майже четверта частина його населення проживає в зонах з підвищеним екологічним ризиком функціонування промислових об'єктів, яких у регіоні майже три сотні. За забрудненістю повітря і вод Карпатський регіон займає 4-е, а за забрудненістю ґрунтів мінеральними добривами і пестицидами — відповідно, 1-е і 2-е місця в Україні. Відносно висока забрудненість повітря зумовлена роботою на його території значної кількості підприємств хімічно-агресивних та сировинно-видобувних виробництв. Іншу групу концентрованих шкідливих речовин створюють великі міста регіону, де викиди автотранспорту становлять 60–70 % від загальної кількості останніх. З огляду на відносно невелику площу міст Карпатського регіону та їх історично щільну забудову, вплив цього фактора може бути значно більшим, ніж в індустріальних, але значно просторіших містах Сходу і Півдня України [4].

На стан довкілля особливо негативно впливає відсутність у більшості гірських населених пунктів Карпатського регіону водовідведення, централізованого вивозу сміття та його переробки. Станом на кінець 2011 р. тільки 20–30 % сільських населених пунктів у Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях були обладнані каналізацією. Виокремлюється лише Закарпатська область, для якої цей показник становив 57,7 %. Відсутність централізованого водовідведення зумовлює забруднення водних басейнів та джерел питної води і становить істотну загрозу для рекреаційного потенціалу західних територій України.

У Івано-Франківській області усі 27 полігонів твердих побутових відходів працюють у режимі перевантаження:

незабезпечені відповідна інфраструктура, заходи безпеки; не дотримується технологічний процес захоронення відходів. У Львівській області всього 13 сміттєзвалищ (із загальної кількості 671) отримали у 2013 р. дозволи і ліміти на утворення та розміщення відходів.

На межі екологічної катастрофи через активізацію карстових провалів у соляних шахтах Солотвинського рудника сьогодні знаходяться смт Солотвино Закарпатської обл.; внаслідок припинення діяльності Роздільського ДГХП «Сірка» — місто Новий Розділ (офіційно визнаний депресивною територією); Домбровський кар'єр (полігон токсичних відходів) біля м. Калуш Івано-Франківської обл. та інші.

Дефіцит надійних джерел водозабезпечення — головна причина відсутності у Карпатському регіоні великих водомістких виробництв (металургія, хімія, гідроенергетика). Це, до певної міри, має і позитивні сторони: в регіоні відносно низький показник забрудненості води порівняно з середнім по Україні. Так, щорічне споживання води в Карпатському регіоні досягає 1,2 млрд. м³ (що становить тільки 3,6 % від загальнодержавного використання), а обсяг оборотної та послідовно використовуваної води є вищим, ніж у середньому по Україні (90 % в Карпатському регіоні проти 80 % по Україні). Стан водозабезпечення карпатських населених пунктів з кожним роком погіршується. Головна причина — використання екстенсивних підходів до нарощування обсягів водопостачання, при неефективному організаційно-економічному і відсталому технічному забезпеченні водогосподарської діяльності.

Значну дестабілізацію в екологічній ситуації регіону і курортно-рекреаційних зон створює науково-необґрунтоване вирубування лісів. У період з 1947 по 1957 роки у Карпатах було заготовлено понад 70 млн. м. куб. деревини, внаслідок чого знеліснено 20 % площі. Така ж ситуація сталася на зламі століть. В останні десятиліття тільки на Закарпатті вирубано 86 тис га лісу, знеліснено майже 11 % всієї, вкритої лісом, площі. Внаслідок збезліснення схилів активізуються зсувні процеси, збільшується кількість паводків на гірських річках, змінюється мікроклімат. Заліснення вирубок монокультурою ялини призводить до частих буреломів і, як наслідок, до зсувів землі та деградації території. Суцільні рубки лісу у минулому столітті, зниження верхньої межі лісу, заміна природних букових деревостанів штучними ялинниками, деградація заплавних комплексів низовини та інші негативні чинники призвели до втрати функціонального ядра природного комплексу ландшафтів «гори — низовина». Глибоко порушені водорегуляційна, ґрунтозахисна та кліматоутворювальна функції лісу. Це провокує такі явища, як руйнівні повені, зсуви, селі, і як результат — ерозія ґрунтів та втрата водних ресурсів. Для прикладу, при наявному стані багатьох лісових масивів Карпат середньорічний змив ґрунту з гірських схилів становить 0,5 см. В наслідок цього 4,5 млн. тон дрібнозему та поживних речовин річками виносяться за межі області, адже деградовані заплавні екосистеми низовини та наявні дамби не дозволяють замкнути цикл колообігу речовини та енергії у межах території. Це особливо актуально для Карпатського регіону, де розораність земель, зокрема низовини у середньому становить 75 %, а собівартість окремих видів сільськогосподарської продукції через низку причин у декілька разів вища, ніж у інших регіонах України.

Особливо швидкими темпами відбувається втрата водних ресурсів. Зокрема, рівень підземних вод на Закарпатській низовині з кінця 60-х років минулого століття до початку 90-х знизився приблизно на 2 м, до того ж з середини 80-х років спостерігається тенденція до підвищення середньорічної температури повітря та збільшення кількості сумарних атмосферних опадів, що є певною мірою наслідком потепління клімату. Тепер особливо важливим стає відновлення рослинного покриву усіх рослинних поясів регіону.

Тільки в українській частині Карпатського євро-регіону в ХХ столітті 21 раз мали місце катастрофічні повені, 16 — селеві потоки, 25 — лавини і 12 — вітровали, які нанесли збитків народному господарству на мільярди гривень. Збитки від руйнівних повеней у Карпатському регіоні в останні десятиліття оцінюються сумою майже в 1,5 млрд. грн., а в 1998, 2001 і 2011 роках вони склали 500, 300 і 600 млн. грн., відповідно. Найстрашніше полягає в тому, що інтенсивність повеней, їх частота виникнення, руйнація та залив водою території, масштаби руйнацій, які вони приносять та кількість людських жертв зростають з року в рік [2].

За висновками багатьох науковців і спеціалістів, які вивчають ці явища, основну причину катастрофічних повеней останнього часу слід шукати не тільки у зміні природних умов, а у великому техногенному тиску на природу, який здійснює людство в останні роки. Саме техногенний тиск є причиною всіх природних катаклізмів, в тім числі зміні природних умов та зростаючій кількості і інтенсивності паводків і повеней.

Приходиться констатувати, що в Карпатському регіоні темпи деградування «сфери життя» значно перевищують темпи усвідомлення населенням і владою цього надзвичайно небезпечного процесу. Поступово Карпатський регіон з «перлини Європи» перетворився в екологічно усереднений регіон техногенно забрудненої України [4, 5]. Вплив екологічних реалій на всі без винятку аспекти політичного, економічного, демографічного, соціогуманітарного та духовно-морального розвитку Карпатського регіону є настільки очевидним і масштабним, що нехтування ним виглядає, в кращому випадку, недалекоглядним і безвідповідальним [6].

Сучасна наука стверджує, що загальна рівновага на територіях, типу Карпатського регіону, їх цілісність і поступовий соціально-економічний розвиток, а отже і відповідна якість життя населення, можуть бути забезпечені лише за умови активізації регіональних особливостей та розширення прав і обов'язків регіонів у розвитку продуктивних сил та розбудові соціальної сфери. Без формування нової еколого-економічної моделі змінити ситуацію на краще на території Карпатського регіону неможливо. Урбанізований шлях розвитку науки і техніки зумовлений споживацькими інтересами суспільства, а тому зорієнтований лише на ріст потужностей виробничої сфери та економічне зростання, є безперспективним, таким, що веде до всебічного поглиблення екологічної кризи. В основу природоспоживацької діяльності потрібно поступово закладати новий еколого-економічний світогляд, який повинен формувати новий погляд на взаємовідносини людства і довкілля. Головним має стати розуміння залежності кожної людини і людства в цілому від біосфери. В таких підходах акценти у розвитку науково-технічного прогресу потрібно змістити з техногенно-економічного на

гуманістично-екологічне спрямування [4, 6]. При цьому необхідно усвідомлювати, що рівень науки безперервно зростатиме, але основним завданням науково-технічного прогресу має стати розв'язання ним же створеного раніше протиріччя між цивілізацією і довкіллям. Ефективність науково-технічного прогресу має оцінюватися тільки з гуманістично-екологічних позицій, а економіка повинна розвиватися без руйнівного впливу на довкілля.

Концепція сталого соціально-економічного розвитку визнана світовим співтовариством домінантною ідеологією розвитку людської цивілізації, стратегічним напрямом забезпечення матеріального, соціального та духовного прогресу суспільства в XXI столітті. Перехід до моделі сталого розвитку ґрунтується на засадах невід'ємності, взаємозалежності і взаємозумовленості завдань забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства і збереження навколишнього середовища [5].

В основу сталого розвитку Карпатського регіону слід закласти наступні вимоги:

- обмеження впливу людини на біосферу до рівня можливостей її стабільного відтворення;
- збереження запасів біологічного багатства, біологічного розмаїття і відтворюваних ресурсів;
- використання не відтворюваних природних ресурсів темпами, які не перевищують часу їх створення за рахунок відтворюваних;
- рівномірний розподіл доходів і витрат при ресурсоспоживанні і управлінні охороною навколишнього середовища;
- розвиток та впровадження технологій, що підвищують обсяги виробництва продукції на одиницю спожитого ресурсу;
- використання економічних механізмів, що змусять виробників враховувати екологічні витрати на реалізацію прийнятих ними рішень;
- використання міждисциплінарних підходів до прийняття рішень.

Стратегічна концептуальна ідея сталого розвитку Карпатського регіону [1 – 10] — це реалізація збалансованості еколого-економічного розвитку та покращення якості життя населення й стану довкілля на основі використання інноваційних технологій та інтелектуалізації виробництв, забезпеченням суспільної ефективності, спрямованої на структурно-технологічну перебудову всіх галузей виробничої сфери, покращення добробуту населення, економічне зростання, розбудову соціальної, комунікаційно-інформаційної та екологічної інфраструктури тощо. У таких підходах сталий розвиток покликаний забезпечити необхідний рівень еколого-економічної стабільності на території Карпат і характеризується певною групою взаємопов'язаних сторін та аспектів. Політико-правовий аспект гарантує розвинену правову державу і громадянське суспільство, рівність усіх перед законом, дотримання прав і свобод людини. Економічний аспект передбачає змішану (державну і приватну) економіку, яка продукує різноманітні товари та послуги, використовує інноваційні технології й кваліфіковану робочу силу. Екологічний аспект сталого розвитку включає забезпечення коеволюції суспільства і природи, створення реальних можливостей для задоволення життєвих потреб не лише для нинішнього, а й для майбутніх поколінь. Соціальний аспект включає боротьбу з бідністю та злиднями, створення ефективної системи освіти для всіх верств населення, належну підтримку дітей,

людей похилого віку та інвалідів. Інформаційний аспект спрямований на ефективне продукування та масове використання інформаційно-комунікаційних технологій, засобів зв'язку та обмін інформацією. Міжнародний аспект декларує принципи міжнародного права у сфері міждержавних та трансграничних відносин, вирішення будь-яких суперечностей між країнами та народами мирними політичними засобами, надання фінансової та іншої допомоги країнам, що розвиваються.

4. Висновки

1. Необхідною передумовою сталого розвитку Карпатського регіону має стати запровадження у практику господарювання принципів і критеріїв екологічної економіки. Сутність екологічної економіки є, на відміну від традиційної ринкової економіки, не прибуток, а інтегральний еколого-економічний ефект, а пріоритетом виступають не заходи з ліквідації наслідків екологічних катаклізмів, а превентивні заходи з охорони природного довкілля.

2. Умовою забезпечення економічного зростання і покращення якості життя населення Карпатського регіону є його входження в європейський соціально-економічний простір, перебудова управління регіональним розвитком у напрямі розширення прав і самостійності з урахуванням його регіональних особливостей та запровадження моделі сталого розвитку.

3. Для Карпатського регіону пріоритетними напрямками розвитку регіону слід вважати традиційні для нього галузі виробництва (туристично-рекреаційну, транспортну, сільського та лісового господарства), і нетрадиційні високотехнологічні виробництва (харчова екологічно чиста промисловість, фармацевтика, інтегральна оптика, новітні інформаційні технології тощо), пов'язані в першу чергу із чистотою природного середовища та наявністю висококваліфікованих кадрів.

Література

1. Гамор, Ф. Д. Природоохоронні території і розв'язання проблем сталого розвитку в Карпатському регіоні [Текст] / Ф. Д. Гамор // Матер. Міжн конф. Сталій розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи. — Ужгород, 2010. — С. 108–111.
2. Кравців, В. С. Регіональна політика сталого розвитку гірських територій України: сучасний стан та напрями вдосконалення [Текст] / В. С. Кравців // Матер. Міжн конф. Сталій розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи. — Ужгород, 2010. — С. 21–27.
3. Перелік 100 об'єктів, які є найбільшими забруднювачами довкілля в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/media/files/Articles/Diyalnist/Ecology/Object/Perelik100Zabrudnuvachiv180110.rar>
4. Химинець, В. В. Еколого-економічні засади сталого розвитку Закарпаття [Текст] : монографія / В. В. Химинець. — Ужгород, 2004. — 212 с.
5. Химинець, В. В. Еколого-економічна освіта в контексті сталого розвитку [Текст] : монографія / В. В. Химинець. — Ужгород: Два кольори, 2009. — 220 с.
6. Химинець, В. В. Сталій розвиток карпатського регіону в євроінтеграційній стратегії України [Текст] : монографія / В. В. Химинець. — К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2013. — 528 с.
7. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова КМУ від 21 липня 2006 р., № 1001 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.Zakon1/rada/gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cginreg-2850-15>.

8. Регіони України 2010 [Текст]: стат. зб. / Держкомстат України; за ред. О. Г. Осауленка. — К., 2010. — Ч. 1. — 368 с.
9. Химинець, В. В. Сталій розвиток Карпатського регіону в контексті ідей синьої економіки [Текст] / В. Химинець // Науковий вісник Чернівецького національного університету. Економіка. — 2013. — Вип. 650–652. — С. 256–263.
10. Химинець, В. В. Організаційно-інституційні механізми забезпечення сталого розвитку Карпатського регіону [Текст] / В. Химинець // Бізнес Інформ. — 2013. — № 7. — С. 63–68.

ВЗАИМОСВЯЗЬ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ НА ПРИМЕРЕ КАРПАТСКОГО РЕГИОНА

Показано, что необходимой предпосылкой устойчивого развития Карпатского региона должно стать введение в практику хозяйствования принципов и критериев экологической экономики. Сущность экологической экономики, в отличие от традиционной рыночной экономики, не прибыль, а интегральный

эколого-экономический эффект, а приоритетом выступают не меры по ликвидации последствий экологических катаклизмов, а превентивные меры по охране природной среды.

Ключевые слова: Карпатский регион, устойчивое развитие, экологические проблемы.

Химинець Володимир Васильович, кандидат економічних наук, доцент, кафедра міжнародних економічних відносин, Ужгородський національний університет, Україна, e-mail: khiminets@rambler.ru.

Химинець Владимир Васильевич, кандидат экономических наук, доцент, кафедра международных экономических отношений, Ужгородский национальный университет, Украина.

Khymynets Vladimir, Uzhgorod National University, Ukraine, e-mail: khiminets@rambler.ru

УДК 656.016:656.079

**Балака Е. І.,
Сіваконова Г. О.**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТУРИЗМУ НА ОСНОВІ КЛАСТЕРІЗАЦІЇ

Розглянуто організаційний аспект відродження системи залізничного туризму в Україні, для розвитку якої запропоновано кластерний підхід. Виявлено, що розвиток залізничного туризму у сучасних умовах неможливий без диверсифікації діяльності залізничного транспорту у суміжний сегмент господарювання — туризм. Запропоновано провести диверсифікацію за рахунок створення транспортно-туристських кластерів.

Ключові слова: залізничний транспорт, диверсифікація, транспортно-туристський кластер (ТТК).

1. Вступ

За радянських часів поширеною формою туристських подорожей громадян Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) в межах країни був залізничний туризм. Туристські поїздки спеціальними залізничними поїздами користувались великою популярністю у населення і всіляко підтримувались органами державного керівництва. Такий підхід з боку держави обумовлено двома факторами: по-перше — це прагнення громадян до розширення кругозору, підвищення свого інтелектуального, культурного рівня; по-друге — зацікавленість держави в організації ідеологічно спрямованих туристських поїздок пов'язаних з історичними подіями Жовтневої революції, Великої Вітчизняної війни, тощо.

До 1991 року у СРСР функціонувала єдина транспортна система туризму, що включала у себе усі основні види транспорту та координувала їх діяльність з метою забезпечення перевезень туристів. Була чітко сформована стратегія організації та розвитку залізничного туризму, який здійснювався цілими туристськими поїздами [1]. Такі туристські подорожі були доступні основній масі населення, оскільки їх вартість була відносно невеликою і значна доля витрат фінансувалась профспілковими організаціями.

В теперішній час інші суспільно-економічні умови, ніж за часів СРСР, змінили деякі підходи щодо ор-

ганізації турпоїздок залізничним транспортом, а саме, невисокий життєвий рівень населення не дозволяє здійснювати туристські подорожі цілими пасажирськими поїздами і примушує розглядати можливість організації руху безпересадкових причіпних вагонів туристського призначення. Крім того, вкрай складне фінансово-економічне становище залізничного транспорту взагалі і збитковість пасажирських перевезень зокрема змушує до пошуків шляхів отримання доходів від додаткових джерел на основі диверсифікації своєї діяльності [2]. Одним з можливих напрямів розширення сфери господарської діяльності залізниць України може стати організація туристського бізнесу.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Питання залізничного туризму розглядалось в багатьох роботах вітчизняних фахівців і науковців як за часів СРСР, так і після його розпаду.

Проблемам теорії та практики розвитку туризму присвячено праці таких вчених, як В. І. Азара, О. М. Азарян, Г. М. Алейнікової, О. І. Амоші, О. О. Бейдика, О. В. Виноградової, О. А. Спориш, В. І. Цибуха, О. Б. Чернеги та ін. Сутність туристської діяльності висвітлено в роботах вітчизняних (В. Ф. Данильчук, Л. П. Дядечко, Т. І. Ткаченко та ін.) і закордонних (Р. Батлер,